הורו בית דין פרק ראשון הוריות ד.

ולא מיבעיא למ"ד לגבור מביאין. דכי הביאו כפרתן דמי דהא מפרסמא מלתא ולא הוי כאי יחיד תולה בב"ד אלא אפילו למ"ד דכי הורו ב"ד ועשו קהל על פיהם דב"ד מביאין עליהם פר והם פטורין לאיכא למימר לא מפרסמא מילתא כל כך והאי יחיד תולה בבית דין הוא אפ"ה לאו תולה בב"ד הוא שהרי היה בידו לישאל מפני מה ב"ד מביאין פר ואי שאיל אומרים לו דעבו והזהרו הלכך תולה בעצמו קרינא ביה ואית ביה לד מיזב מעלית הלכך מבית אלם מלאי: **ספק מבעוד יום נתכפר לו.** והיא כפרה מעלית: **ספק משתשכה נתכפר לו.** ולא הוי כפרה מעלית דכיון דאיכא לאיתמר כתיב [1] דקיימא לן דפטור דאין צריך להביא קרבן אחר: ואע"פ שהוא קרב אחר תמיד של בין הערבים אין בו סוס פסול דהכי אמר בפ' תמיד נשחט (פסחים ד' עג.) **דאתי עשה דפסח ועשה דאכילת קדשים ודחי עשה דהשלמה ואיכא נמי שיורי מתריני עוזא והא הכא** [2] (מפני) **דכין המשמש ליה ביה לד מיזב מעלית דליכא לאיתמר שמא משתשכה נתכפר לו שהרי כין המשמש כהרף עין ואין אדם בעולם יכול לעמוד עליו אם מן היום או מן הלילה ופטור. ה"נ ליכא לאיתמר שמא ממש תולה בעצמו שהרי כבר הורו ב"ד: ולא מיבעיא למ"ד כ"ד מביאין.** ולא לגבור דלא מפרסמא מלתא **אלא אפילו למ"ד לגבור מביאין.** ואיכא לאיתמר מפרסמא מלתא היא והאי יחיד לאו תולה בב"ד בעצמו הוא אפ"ה אמר תולה בב"ד הוא דכי עשה על פיהן עשה: **לא משכה אינש דלשייליה.** ולא סליק אדעתיה למישאל למה הביאו לגבור פר הלכך ליכא לד מיזב מעלית דהא לד פטור אייך ביה תולה בב"ד הוא הלכך אינו מביא אפילו אם מלאי: **המוץ כדרך.** ליך למדינת הים ועדיין ישנו בעיר: **איכא ביניייהו.** לר"ש פטור דהא המוץ בדרך דכיון דטרוד הוא לא היה אפשר לו שישמע והחזרו בהן הלכך תולה בב"ד הוא ופטור לגמרי: **אגא הכי קא"ל ליה דבר כולה מלפא משמע.** דהוהו לעקור כל הגוף דהא לא כתיב מדבר ואימא דאיפכא דהוהו לבטל במקלת ולקיים במקלת יכול הוא פטורין וכי הוהו לעקור כל הגוף יהו מחייבין: **ס"ל ונעלם דבר.** כא ללמד דבטול מקלת וקיום מקלת מחיב: **מאי משמע.** כלומר הכי משמע האי ונעלם דהוי קיום מקלת ובטול מקלת: **אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר.** דהאי מ"ם דונעלם לפניו ולאחריו וקרי ביה ונעלם מדבר דמשמע מדבר ולא כל דבר: **תוקיף אמר.** מסיפא דקלא נפקא מלא כל מלות דמשמע מבעוד יום מלות של שבת דהוי בטול מקלת וקיום מקלת אי מכל מלות של עבודת כוכבים דהוי ביטול מקלת וקיום מקלת אי מכל מלות נדה דהוי ביטול מקלת ולא כל מלות דנדה ותבעבודת כוכבים דעוקר כל הגוף: **מלות פרטי משמע.** כלומר מלות טומאת משמע כגון נדה שבת ועבודת כוכבים הכתיב משמע ועשה אחת מכל מלות ה' דעבד חד מהני אי שבת אי עבודת כוכבים אי נדה ולעולם בעוקר כל הגוף קא מיירי: **אמר ר"ל כד יתקן מלות כפיב.** נחד וי"ו דחדא מלות משמע דהכי משמע ועשה אחת מכל מלות דשבת אי אחת מכל מלות דעבודת כוכבים אי אחת מכל מלות דנדה דהוי מקיים מקלת דשבת ומבטל מקלת ואיכא הדין לענובת כוכבים והוא הדין לנדה דאיכא מקלת ומבטל מקלת דקיום הגוף פטור: **מה זקן ממרא מן הדכר ולא כל דבר.** דהא כתי' מן הדבר ותנן בפלו הן הנמנקין (סנהדרין דף פח:) **האומר** אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור ממה טופעפות לחוסוף על דברי סופרים חייב דהיינו מן הדבר ולא כל דבר: **אין כ"ד חייבין.** דלא הוי הורלה מעלית עד שיהו דהכלי אשר תשב עליו עמא יהיה כטמאת נדתה:

ויקרא טו כו

6. ולא תוציאו מטא מהדמים ביום השבת וכל מלאכה לא תעשו וקדשתם את יום השבת כאשר צויתי את אבותיכם:

ויקרא יז כב

7. כי לא השתחוה לאל אחר כי יי קנא שמו אל קנא הוא:

שמות לד יד

מוסף רש"י

בדבר שאין הצדוקין מודין בו. שאין מעיתו מפוסק בתורה בהגדת אלא נמצאה לו מדברי הסופרים (סנהדרין לג:). **דל"ל קרי בי רב הוא.** מעיקרא של בית דין הגן יהושע שלמו (לעיל שם).

רבינו חננאל (המשך)

כוותיה אלא כדרבנן דאמרי יחיד שעשה בהוראה ב"ד חייב: אמר רב אסי בהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל. פי' אם עשו רוב יושבי א"י לא תחוש ליושבי חוצה לארץ. דיושבי א"י ניהו דאיקרו קהל שנא' ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת ונו'. מכדי כתיב כל ישראל אמאי כתיב הו מלבוא חמת עד נחל מצרים פי' דהוא תחום א"י ליטר לך הני דא"י איקרו קהל דהוצה לארץ לא: פשיטא לן דהיכא דהוו קהל רובה כשעשו ונתמעטו קודם שיורע להם היינו מלוקת רבנן ור"ש בפרק כהן משיח שחטא דתנן כהן ונשיא שחטאו עד שלא נתמנו ונתמנו הרי הן כהרי"ות פי' וסביאין כשבה או שעירה. ר"ש אומר אם נודע להן עד שלא נתמנו או חייבין קרבן הדיוט ואם אחר שנתמנו נודע להן פטורין דקבעי חטאה ודידעה. לרבנן מיהני סר לי' שמעון פטורין. ס"א פשיטא מרובין ונתמעטו חייבין פירוש לדברי הכל ולאו דסמכא דאע"ג דאמר ר' שמעון בסוף זה הפ' אין עבור מתין הני מילי כשנודע להן ואז מת מהן: כי קא מיבעיא לן היכא דהוו מיעוט בשעת מעשה ואותן שלא עשו מת מהן אחר כך עד שנעשה אלו רוב ונודע להן [מיין] מליני בה ר"ש ורבנן. ר"ש דאזיל בתר ידיעה מחייב ורבנן דאזלי בתר שעת החטא סברי לה. ודחיתן וחסכרא אימר דשמעי ליה לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה פי' דבני שיהא החטא והידיעה בענין אחד ידיעה כלא חטא מי שמעת ליה: דאם כך היה לייתו בדהשתא פי' יביאו הכהן המשיח פר והנשיא שעיר דהשתא בני כך ניהו מרפשרינהו [ר"ש] אלמא בתר תרוייהו אזיל הלכך לדברי הכל מתעטין ונתרבו אין מביאין פר. ומאי הוא מייתי כל חד מעייהו בשבה או שעירה דקי"ל כרבנן דאמרי אין בית דין מביאין עליהן בהוראה הא הן חייבין וכן הלכתא: איכיא להו הורו צבור שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל פי' וסקה ההוראה שלא פשטה בקהל יותר אבל לא נודע לב"ד [1] תו הדרו והורו פעם שניה כי החלב מותר ועשו מיעוט אחר והורו להו הרי מיעוטי רובה מהו כיון

עין משפט נר מצוה

ל א מי' פ"ב מהל' שגגות הל' ל ופי"ד הל"ב סמג עשין ריז:

לא ב מי' שם פ"ד הלכה ס:

לב ג ה ו ז מי' שם הלכה כ:

ד (מי' פ"ו מהל' תפילין ניחה הלכה יז):

תורה אור השלם

1. ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל מצות יי אשר לא תעשינה ואשמו: ויקרא ד יג

2. כי תשלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר יי אלהיך בו: דברים יז ח

3. ואם קדרה מוזבה הספרה לה שבעת ימים ואחר תבחר:

ויקרא טו כח

4. ואיש אשר תשכב את אשה ודוה וגלה את ערותה את מקרה הגיה והיא גלתה את מקור דמיה וגברתו שניהם מקרב עמם: ויקרא כ יח

5. כל המשכב אשר תשכב עליו כל יומי זובה במשכב נדתה יהיה לה והכל הכלי אשר תשב עליו טמא יהיה כטמאת נדתה:

ויקרא טו כו

6. ולא תוציאו משא מהדמים ביום השבת וכל מלאכה לא תעשו וקדשתם את יום השבת כאשר צויתי את אבותיכם:

ויקרא יז כב

7. כי לא השתחוה לאל אחר כי יי קנא שמו אל קנא הוא:

שמות לד יד

רבינו חננאל

צבור [ורבנן סברי ב"ד משלימין לרוב צבור] איכיא תיקנו הורו ב"ד ועשו רוב הקהל ומאן חכמים ר' שמעון דאמר צבור מייתי ב"ד מייתי. פי' דסיבר דקתני ר"מ אצבור. ורבי'ר דקתני [ורבנן] נמי אצבור. והא דר' שמעון מפרש לקמן דאית דאמרי בשבט שעשה בהוראת ב"ד מייתי ומאן חכמים ר' יהודה דתנן. [2] בסיפא דפרקין הוהו ב"ד של א' מן השבטים כו' עד דברי ר' יהודה. א' בעית תימא כגון שחטאו ר' שבטים והן רובן של קהל או ר' אע"פ שאינן רובו של קהל ומאן חכמים [3] ר' שמעון בן אלעזר דתניא לקמן רשב"א אומר משמו של ר"מ חטאו ר' כו' פי' הך דתני משמיה דר' מאיר בעי' יובה בשבטים ובמנין. ולא איתוקמא דרב נחמן וקי"ל כרב יהודה אמר שמואל דמהניהן רבי יהודה פחיתתא ולית הלכתא

תוספות הרא"ש

ולא מבעיא למ"ד צבור מייתי דוראי פושע הוה דאי נפק לשוקא אמרי ליה הוה שיבב ביהו ולא שאל פושע הוה אלא אפי' למ"ד ב"ד מייתי אי הוה שאיל אמרי ליה ופושע הוה: **בשבוט** אומר תלוי. דין אוכל קפץ חלב לאחר שהביא אשם תלוי יש לו שהוא תלוי מהיסורין אף זה בלא הבאת קרבן תלוי הוא ואין לו לדאוג מיסורין ראנוס הוא דומי' לאדם שהביא כפרתו בין השמשו בערב ספח דאמרי' בפסח שני בפרק תמיד נשחט דאתי עשה דפסח דאית ביה כרת ודחי עשה דהשלמה עליה השלם כל הקרבנות כולם דלית ביה (ספק) כרת (ספק) אי היה יום כשנזרק הדם או לילה דפטור מלהביא קרבן אחר דמוקמינן היום בחזקתו ה"נ מוקמינן האיש בחזקתו קבא תולה בב"ד הוא ולא פושע דלא עלתה בדעתו שיחזרו בהם ב"ד: **ולא** מבעיא למ"ד ב"ד מייתי כו' דלא הוה למיזל לבראי ולשיולי: הא כתי' וספרה לה ז' ימים. קים להו דצדוקי' (מייתי) [וכייתוסים] דורשים דרשה זו בתורה דלה: דאמרי הוצאה אסורה הכנסה סותר ואף ע"ג דר"מ תנן המוציא מרה"ר לרה"ר חנא הוצאה משום דהוי אב ולעולם לא אייתי בהוצאה אלא בהולדה דידה הכנסה או דריקה ודוחשה: דאמרי השתחואה נופה דאית בה פשוט ידים ורגלים (וכן) הכוא נבוא אני ואמר ואחיך להשתחוות לך ארצה גרש"י ז"ל הביא הקרא דכתוב באחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה ומשם ליכא למשמע דאמרינן בפ"ב דשבועות נדף טז:) קידה על אפים וכה"א ותקוד בה שבע אפים ארצה אלבא כל קידה הוי אפים משמתחוה בראשו ומרכין פניו כלפי קרקע ויש השתחואה דמפרש בה בלא פשוט ידים ורגלים כגון אפים ארץ ישתחוו לך (ישעיה מט) וישתחו לאפיו ארצה (בראשית מז) והוא יותר מקידה שמשפיל פניו עד הקרקע אבל היכא דכתיב השתחואה סתם הוא פשוט ידים ורגלים כדכתי' להשתחוות לך ארצה:

רבינו חננאל

צבור [ורבנן סברי ב"ד משלימין לרוב צבור] איכיא תיקנו הורו ב"ד ועשו רוב הקהל ומאן חכמים ר' שמעון דאמר צבור מייתי ב"ד מייתי. פי' דסיבר דקתני ר"מ אצבור. ורבי'ר דקתני [ורבנן] נמי אצבור. והא דר' שמעון מפרש לקמן דאית דאמרי בשבט שעשה בהוראת ב"ד מייתי ומאן חכמים ר' יהודה דתנן. [4] בסיפא דפרקין הוהו ב"ד של א' מן השבטים כו' עד דברי ר' יהודה. א' בעית תימא כגון שחטאו ר' שבטים והן רובן של קהל או ר' אע"פ שאינן רובו של קהל ומאן חכמים [5] ר' שמעון בן אלעזר דתניא לקמן רשב"א אומר משמו של ר"מ חטאו ר' כו' פי' הך דתני משמיה דר' מאיר בעי' יובה בשבטים ובמנין. ולא איתוקמא דרב נחמן וקי"ל כרב יהודה אמר שמואל דמהניהן רבי יהודה פחיתתא ולית הלכתא

תוספות

שבויא בארתו בין השמשות. משמע אבל קודם לכן נתכפר אע"ג דקרב אחר תמיד בין הערבים וקשה דתמוקמא [6] משמע דפסולין וכן משמע בפסחים [7] דרמי' התם כתיב לא יצלן עד בוקר הא כל הלילה יצלן ומתיב הכא דכתיב עליה הכלם כי' ולא תעבי הא לכתחלה הא דיעבד אלמא דפסולין. ושמא הכא נמי אירי במחוסר כפורים בערב פסח דלתמרינן התם [8] אין מתעכב אחר התמיד בין הערבים אלא קטרת וגרות ומחוסר כפורים בערב פסח. קרי ביה בעלים בדבר. דמ"מ מועילה קרי להכא ולהכא ואחר כיבולאתי לאיתמר טרינן ודוכתי מתחלת פרשה לפרוש רי"מ דף ב' אלא עליה אמן לקנות אמן המנחה ללחם כל המנחות לעיקר הקטרה ריב"ק כר' מאיר מתי שנת בפסח דכשיש ועבלה מדבר ונכי עצות יקום דבר ל"ע דרשין [9] דבר ולא מלי דבר. ר"ל דוחלי דבר כולה דבר משמע והכא משמע דעניינו דקרא מכלי כתיב אחת מכל מלות ה' דמשמע תלוה בקרבן אחת כתב דבר אלא ע"ב למדרש ועבלה מדבר אחר מן המלות ויכן בכל דוכתי נרשין ומוסיפין ודרשין משום דוחקא דקרא דאיכו דחיק ומעקים לגמרא. כי הכא דהכהנ [10] אי"ה ל"ל לאמתא דרב ומתמיהו יוסף עליו כי היכי דכתיב נגוי מעשר. וכפ' יש נחלין [11] ל"ל לאמתא אשתו מוקם לה בנאמלה וכי כתב קרא נרף ליאכל דאמקרא על ידי נרשון ותופסת. תימה מנ"ל לאתי קרא לחיב רק לחיב קרא מלמא דלמא קרא אתא אפילו לחיב בכך וכל שכן בכיעול בל הגוף כלאתר נפ' האמקרן [12] נכי בעוות כוכבי דכתי' אחר מקרא דרן וחיב נקיים מקרא וכן על כל הגוף אבל בשאר מלות אינו חיב אלא בעיעול כל הגוף. ר"ל דהתם כתיב בלבת בה ותניא הספרי ולא הטושה בתקלת מקיים [13] מיעוט בהדי קיום מקלת דכוכבי דנלי קרא חייב אפילו בתקלת הגוף. ופס בביעול כל הגוף חייב אלא נרע משאר מלות אלא לאי מיעוט דשאר מלות ויהי כתיב אחת מכל מלות ה' אלהיך אשר צוה אתכם לא תוסיפו מעליו ולא תגרעו מן המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם ול